C/2024/5658

23.9.2024

OLAFI JÄRELEVALVEKOMITEE TEGEVUSARUANNE – 2023

(C/2024/5658)

Komitee liikmed

Teresa ANJINHO
OLAFi järelevalvekomitee esimees
Järelevalvekomitee liige alates 23. septembrist 2022

Endine aseombudsman ja sõltumatu inimõiguste ekspert, Portugal

Dušan STERLE
Järelevalvekomitee liige alates 28. märtsist 2022

Eelarvejärelevalve ameti endine direktor, rahandusministeerium, Sloveenia

Marita SALGRĀVE
Järelevalvekomitee liige alates 23. septembrist 2022

Riigikontrolli endine nõukogu liige ja auditijuht, Läti

Rahastamise ja lepingute sõlmimise keskameti (Euroopa struktuuri - ja investeerimisfondide vahendusasutus) endine tegevdirektor, rahandusministeerium, Läti

Angelo Maria QUAGLINI
Järelevalvekomitee liige alates 23. septembrist 2022

Kontrollikoja kohtunik, Itaalia

Thierry CRETIN
Järelevalvekomitee liige alates 9. septembrist 2022

Prantsusmaa kohtusüsteemi endine liige (eeluurimiskohtunik, peaprokuröri asetäitja, peaprokurör) Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi ning rände ja siseasjade peadirektoraadi endine direktor

Eessõna

Pärast järelevalvekomitee koosseisu täielikku uuendamist 2022. aastal toimunud ümberkohandamisperioodi alustas järelevalvekomitee 2023. aastal põhjalikku arutelu oma töömeetodite ja -kava, prioriteetide ning peamiste probleemide üle, millega tuleb oma ametiajal tegeleda. Sellel aastal alustas järelevalvekomitee ka tööd OLAFi juurdlusmenetlusi käsitlevate läbivaadatud suunistega, samuti viidi lõpule OLAFi poolt pärast Euroopa Prokuratuuri (EPPO) loomist läbi viidud täiendavate juurdluste esimene analüüs.

Pärast mitut alati konstruktiivses vaimus toimunud arvamuste vahetust järelevalvekomitee ja OLAFi vahel, palus OLAFi peadirektor 2023. aasta novembris vastavalt OLAFi määruse artikli 17 lõikele 8 ametlikult järelevalvekomiteelt seisukohti uute juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste kohta, mille OLAF kavatseb 2024. aastal vastu võtta. Järelevalvekomitee jaoks on juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste läbivaatamine OLAFi üks väga oluline ülesanne, kuna see peaks viima ajakohastatud, üksikasjalike, selgete ja põhjalike suuniste vastuvõtmiseni. Suunistes tuleks teha kokkuvõte kõigist arengutest, mis on toimunud pärast praeguste juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste vastuvõtmist, viimastel aastatel järelevalvekomitee antud arvukatest soovitustest ja Euroopa Prokuratuuriga tehtud koostööst ELi laiema pettustevastase võitluse struktuuri raames.

Selleks et saada paremat pilti OLAFi arenevast koostööst Euroopa Prokuratuuriga, palus järelevalvekomitee 2023. aasta juulis paralleelselt OLAFi peadirektoril esitada talle loetelu kõigist OLAFi poolt alates Euroopa Prokuratuuri tegevuse algusest algatatud täiendavatest juurdlustest. Järelevalvekomitee võttis 2023. aasta detsembris vastu oma arvamuse eelnõu OLAFi täiendavate juurdluste kohta, tuginedes nimekirjale 70 täiendavast juurdlusest, mille OLAF on alates 2021. aasta juunist pärast Euroopa Prokuratuuri tegevuse alustamist teostanud. Arvamus võeti seejärel ametlikult vastu 2024. aasta veebruaris. Selle arvamuse raames viis järelevalvekomitee läbi enam kui 40 OLAFi lõpetatud täiendava juurdluse esimese põhjaliku analüüsi. Oma järeldustes tunnustas järelevalvekomitee nii Euroopa Prokuratuuri kui ka OLAFit nende jõupingutuste eest muuta see uus mehhanism edukaks pettusevastase võitluse vahendiks. Nende juhtumite analüüs näitas mõlema poole pühendumust ja professionaalset suhtumist. Järelevalvekomitee esitas OLAFile kaks soovitust suurendada Euroopa Prokuratuuriga tehtava koostöö ja teabevahetuse läbipaistvust ja tugevdada häid haldustavasid.

Kuna täiendavate juurdluste mõiste ei ole veel lõplikult väljakujunenud, võttes arvesse OLAFi seniseid kogemusi selles valdkonnas, otsustas järelevalvekomitee jätkata OLAFi täiendavate juurdluste iga-aastast järelevalvet. Selle eesmärk on anda ELi seadusandjale ja sidusrühmadele täiendav ülevaade täiendavate juurdluste läbiviimisest ja nende rollist olulise vahendina ELi pettustevastase võitluse struktuuri kahe peamise samba vahelises koostöös. Need teadmised on väärtuslikud nii Euroopa Prokuratuuri määruse kui ka OLAFi määruse eelseisva läbivaatamise seisukohast.

2023. aasta mais avaldas järelevalvekomitee arvamuse nr 1/2023 OLAFi 2024. aasta esialgse eelarve kohta. Järelevalvekomitee oli teadlik, et eelarve koostamisel võeti arvesse praegust mitmeaastast finantsraamistikku 2021–2027 ja komisjoni jätkuvat ranget kontrolli kõigi halduskulude üle. Pärast põhjalikku analüüsi ja arvamuste vahetust OLAFiga järelevalvekomitee: i) rõhutas veel kord piisavate inimressursside olulisust OLAFi jaoks, et säilitada kõrge tulemuslikkuse tase; ii) leidis, et esialgne eelarve on kooskõlas tema teada antud vajadustega; ning iii) väljendas täielikku toetust OLAFi taotlusele luua täiendavaid ametikohti. Eelkõige võeti selle toetuse puhul arvesse OLAFile antud uusi strateegilisi ülesandeid, nagu juurdlused ja operatiivtugi liikmesriikidele seoses taaste- ja vastupidavusrahastuga, operatiivkoostöö Euroopa Prokuratuuriga, menetluslike tagatiste kontrolörile esitatud kaebuste käsitlemine ning OLAFi eeldatav osalemine pikaajalistes taastamistöödes Ukraina ülesehitamisel.

2023. aasta puhul tasub mainida ka järelevalvekomitee korrapäraseid kontakte ja kohtumisi ELi institutsioonide ning OLAFi partnerite ja sidusrühmadega. See mitte ainult ei suurendanud järelevalvekomitee nähtavust, vaid aitas koostöö vaimus ka suurendada teabevoogu ja saada OLAFi tegevuse kohta rohkem tagasisidet.

Sooviksin tänada kõigi järelevalvekomitee liikmete nimel OLAFi peadirektorit avatud ja avameelse suhtluse eest järelevalvekomiteega. Samuti tunnustan väärtuslikku toetust, mida sekretariaadi liikmed osutasid oma juhi juhtimisel järelevalvekomiteele hoolimata sekretariaadi tõsisest personalipuudusest 2023. aastal. Sellega seoses tunnustab järelevalvekomitee komisjoni peasekretäri jõupingutusi sekretariaadile vajalike inimressursside tagamisel, et toetada nii järelevalvekomiteed kui ka menetluslike tagatiste kontrolöri.

Teresa ANJINHO

Järelevalvekomitee esimees

Sisukord

Lehekülg

Eessõna 2

1. Järelevalvekomiteest lühidalt 5

2. Järelevalvekomitee järelevalvetegevus 6

2.1 *OLAFi eelarve ja vahendite kontrollimine: arvamus nr 1/2023 OLAFi 2024. aasta esialgse eelarveprojekti kohta* 6

2.2 *Arvamuse eelnõu OLAFi ja Euroopa Prokuratuuri täiendavate juurdluste kohta* 6

2.3 *OLAFi juurdluste kestuse jälgimine* 7

2.3.1 *2023. aastal järelevalvekomiteele laekunud aruanded üle 12 kuu kestnud juurdluste kohta* 8

2.4 *OLAFile esitatud üksikkaebuste hindamine* 9

2.5 *OLAFi juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste läbivaatamine* 10

3. Koostöö 11

3.1 *Koostöö OLAFiga* 11

3.2 *Suhted sidusrühmadega* 11

4. Haldamine ja vahendid 12

4.1 *Järelevalvekomitee töömeetodid* 12

4.2 *Sekretariaat* 12

4.3 *Eelarveküsimused* 12

1. **Järelevalvekomiteest lühidalt**

1. Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) järelevalvekomitee on sõltumatu organ, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) nr 883/2013 ([1]) (edaspidi „OLAFi määrus“), et tagada OLAFi sõltumatus ja seda tugevdada, jälgides korrapäraselt OLAFi juurdlusülesannete täitmist.

2. Järelevalvekomitee koosneb viiest sõltumatust väliseksperdist (edaspidi „liikmed“), kes on nimetatud ametisse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisel kokkuleppel viieks aastaks ([2]). Liikmed täidavad oma rolli täiesti sõltumatult ning nad ei tohi taotleda ega vastu võtta juhiseid üheltki valitsuselt, ELi institutsioonilt, organilt ega asutuselt või ametilt. Järelevalvekomiteed toetab tema töös alaline sekretariaat, kes töötab kõnealuse komitee otsesel juhtimisel ning komisjonist, OLAFist või mis tahes muust organist sõltumatult. Sekretariaadil on oluline roll kõnealuse komitee järelevalveülesannete täitmise hõlbustamisel ja toetamisel.

3. Võttes arvesse OLAFi juurdluste laadi, ei ole seoses OLAFi peadirektori otsusega algatada või lõpetada juurdlus võimalik pöörduda ELi kohtutesse ([3]). See tähendab, et koos menetluslike tagatiste kontrolöriga (kes käsitleb OLAFi vastu esitatud kaebusi menetluslike tagatiste rikkumise kohta ja juurdluste suhtes kohaldatavate eeskirjadega ([4])) täidab järelevalvekomitee olulist rolli sõltumatu organina, kellele on usaldatud OLAFi juurdluste läbiviimise järelevalve ja kontroll. Niisiis on järelevalvekomiteel ainulaadne positsioon, kuna ta annab ELi institutsioonidele ülevaate OLAFi toimimisest, täites oma järelevalve teostaja rolli, ning pakub kindlust, et OLAF tegutseb seaduste piires ja järgib kohaldatavaid menetluslikke tagatisi.

4. OLAFi määruse alusel on järelevalvekomiteel kolm ülesannet: i) jälgida korrapäraselt OLAFi juurdlusülesannete täitmist, ii) aidata OLAFi peadirektoril täita oma kohustusi; ning iii) anda aru ELi institutsioonidele.

5. Jälgides korrapäraselt OLAFi juurdlusi, püüab järelevalvekomitee tagada, et

   i) OLAFi juurdlustegevus toimub ilma välise sekkumiseta ning

   ii) kõik peadirektori asjaomased otsused võetakse vastu kooskõlas seaduslikkuse ja erapooletuse põhimõttega ning järgides Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ja menetluslikke tagatisi ([5]).

6. Oma ülesandeid täites esitab järelevalvekomitee: i) OLAFi peadirektorile **arvamusi** ja vajaduse korral **soovitusi** OLAFi juurdlustegevuse, juurdluste kestuse ja nende juurdluste korraldamiseks vajalike vahendite kohta; ning ii) **märkuseid** OLAFi juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste eelnõu kohta. Arvamuste ja soovituste esitamisel ei sekku järelevalvekomitee kunagi käimasolevate juurdluste käiku.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 (mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1), mida on muudetud määrusega (EL, Euratom) 2016/2030 ja määrusega (EL, Euratom) 2020/2223), artikli 15 lõige 2; Kättesaadav aadressil https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02013R0883-20210117.

([2]) Järelevalvekomitee kogutud kogemuste säilitamiseks asendatakse liikmed vaheldumisi kooskõlas OLAFi määrusega.

([3]) Kohtuasi T-658/17, Stichting Against Child Trafficking *vs* komisjon, ECLI:EU:T:2018:799.

([4]) Vt OLAFi määruse artikli 9a lõige 8.

([5]) https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.

2. **Järelevalvekomitee järelevalvetegevus**

2.1. ***OLAFi eelarve ja vahendite kontrollimine: arvamus nr 1/2023 OLAFi 2024. aasta esialgse eelarveprojekti kohta***

7. OLAFi järelevalvekomitee võtab igal aastal vastu arvamuse OLAFi esialgse eelarveprojekti kohta, andmaks ELi institutsioonidele kindluse, et eelarveprojektis on arvesse võetud OLAFi sõltumatust juurdlusülesannete täitmisel. Lisaks annab see arvamus kindluse, et OLAFil on piisavad vahendid, et pakkuda tõhusat ja tulemuslikku üleinstitutsioonilist pettustevastase võitluse teenust. OLAFi peadirektor saab kasutada seda arvamust ELi eelarvepädevate institutsioonide ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavate institutsioonide puhul.

8. 31. mail 2023 avaldas järelevalvekomitee OLAFi 2024. aasta esialgse eelarveprojekti kohta arvamuse nr 1/2023. Arvamuses leiti, et 4,40 % võrra suurendatud OLAFi esialgse eelarve koostamisel järgiti komisjoni suuniseid täiendavate kokkuhoiumeetmete kohta. Järelevalvekomitee väljendas siiski muret nende meetmete mõju pärast OLAFi inimressurssidele, märkides, et töötajate arvu märkimisväärsed kärped võivad jätta OLAFi ilma võimalusest värvata juurdluste ja varade sissenõudmise valdkonnas kvalifitseeritud ja spetsiaalse ettevalmistusega töötajaid. Järelevalvekomitee jaoks on oluline, et OLAFi käsutuses oleksid piisavad inimressursid, et säilitada tegevuse kõrge tase, seda eelkõige seoses uute ülesannetega, mida OLAF on hakanud täitma mitmete Euroopa Komisjoni strateegiliste algatuste raames. Need algatused hõlmavad juurdlusi ja operatiivabi liikmesriikidele seoses taaste- ja vastupidavusrahastuga, õigusriigi tingimuslikkuse mehhanismi, koostööd Euroopa Prokuratuuriga ja menetluslike tagatiste kontrolörile esitatud kaebuste menetlemist.

9. Järelevalvekomitee märkis ka, et kuna liikmesriigid leppisid kokku, et Euroopa Prokuratuuri asutamisel ei ole finantsmõju, pidi inimressursside näol kandma suurema osa finantsmõjust OLAF. OLAFilt eeldati 16 täiendava ametikoha üleviimist Euroopa Prokuratuuri enne 2023. aasta jaanuari (kokku 45 ametikohast, mis Euroopa Prokuratuuri asutamiseks ette nähti).

10. Seda arvesse võttes ja olles analüüsinud OLAFi põhjendusi 16 täiendava ametikoha taotlemiseks, toetas järelevalvekomitee seda taotlust, võttes arvesse OLAFile määratud uusi ülesandeid (taaste- ja vastupidavusrahastu, Ukraina rahastu, sanktsioonid ja menetluslike tagatiste kontrolörile esitatud kaebused). Kuna OLAF oli 2023. aastal viinud Euroopa Prokuratuuri üle juba 16 oma ametikohta, peeti OLAFi taotlust täiendavate ametikohtade loomiseks pigem tema vahendite vähenemise kompenseerimise meetmena, mitte nende netosuurenemisena.

2.2. ***Arvamuse eelnõu OLAFi ja Euroopa Prokuratuuri täiendavate juurdluste kohta***

11. OLAFi määruse kohaselt võib OLAF täiendada Euroopa Prokuratuuri tegevust, et „võimaldada kaitse-, finants-, distsiplinaar- või haldusmeetmete rakendamist“ ([6]).

12. OLAFi täiendavate juurdluste läbiviimise üldisest raamistikust parema ja põhjalikuma ülevaate saamiseks palus järelevalvekomitee 2023. aasta juulis OLAFi peadirektoril esitada talle loetelu, mis sisaldaks: i) kõiki täiendavaid juurdlusi, mille OLAF on algatanud pärast Euroopa Prokuratuuri määruse vastuvõtmist; ning ii) teavet nende juurdluste menetlemise kohta. OLAFi esitatud teabe põhjal otsustas järelevalvekomitee oma 20. septembri 2023. aasta täiskogu koosolekul esitada arvamuse uurida üksikasjalikumalt, kuidas on OLAF kohaldanud täiendavaid juurdlusi ja Euroopa Prokuratuuriga tehtavat koostööd käsitlevaid asjakohaseid õigusnorme.

([6]) OLAFi määruse artikkel 12.

13. Järelevalvekomitee võttis 2023. aasta detsembris vastu arvamuse eelnõu, mis võeti pärast OLAFi märkuste saamist ametlikult vastu 2024. aasta veebruaris ([7]) Järelevalvekomitee vaatas läbi 70 OLAFi poolt 2021. aasta juunist kuni 2023. aasta novembrini teostatud täiendavat juurdlust ja keskendus lõpetatud täiendavatele juurdlustele (42 juhtumit)

14. Komitee uuris järgmist: i) asjaomaste Euroopa delegaatprokuröride ja OLAFi uurijate vahelise koostöö laad ja ulatus; ii) korrapärane teabevahetus poolte vahel selle protsessi käigus; iii) kohaldatavate normide ning OLAFi ja Euroopa Prokuratuuri vahel kokku lepitud töökorralduse sätete järgimine; ning iv) täiendavate juurdluste kestus.

15. Järelevalvekomitee üks esimesi järeldusi oli see, et kui Euroopa Prokuratuur peaks eelneva mitteametliku teabevahetuse käigus olema vastu OLAFi kavatsusele algatada täiendav juurdlus, ei esita OLAF sellest tulenevalt ametlikku kirjalikku taotlust. Selle tulemusena ei jää OLAFi ettepaneku ega Euroopa Prokuratuuri vastuväidete põhjuste kohta alles ametlikku jälge.

16. Seetõttu pidas järelevalvekomitee oluliseks, et OLAF esitaks täiendava juurdluse algatamiseks alati ametliku kirjaliku ettepaneku (kasutades selleks Euroopa Prokuratuuriga eelnevalt kokku lepitud vorme ja malle). Sellega tagatakse: a) läbipaistvuse põhimõtte täitmine; ning b) järelevalvekomitee tõhus järelevalve OLAFi juurdlusülesannete täitmise üle.

17. Samuti leidis järelevalvekomitee, et 75 % lõpetatud juhtumite puhul oli täiendava juurdluse kestus alla ühe aasta (keskmiselt 8 kuud). Väga vähestel juhtudel (10–20 %) ületas kestus ühte aastat objektiivsetel põhjustel, nagu uurimisel olevate küsimuste eriti keerukas laad, sealhulgas asjaomaste inimeste ja/või asjaomaste riikide suur arv.

18. Kokkuvõttes leidis järelevalvekomitee, et see mehhanism on seni toiminud vastavalt kavandatule ja andnud tulevikku silmas pidades paljulubavaid tulemusi. Järelevalvekomitee tunnustas nii Euroopa Prokuratuuri kui ka OLAFit (ja vastavalt Euroopa delegaatprokuröre ja nende juhtumitega seotud OLAFi uurijaid) nende jõupingutuste eest muuta see uus mehhanism edukaks pettusevastase võitluse vahendiks.

19. Eespool nimetatud tähelepanekute põhjal esitas järelevalvekomitee OLAFile kaks järgmist soovitust. *Esimene* soovitus on alati kasutada täiendava juurdluse algatamise ettepaneku tegemiseks Euroopa Prokuratuuriga kokku lepitud vorme ja malle, isegi kui Euroopa Prokuratuur on OLAFit juba mitteametlikult teavitanud, et ta on selle vastu. *Teine* soovitus on tagada, et see menetlus kajastuks ka OLAFi juurdlusmenetlusi käsitlevates suunistes.

20. Järelevalvekomitee jätkab OLAFi täiendavate juurdluste järelevalvet igal aastal.

2.3. ***OLAFi juurdluste kestuse jälgimine***

21. OLAFi määruse artikli 7 lõike 8 kohaselt peab järelevalvekomitee analüüsima eraldi igat üle 12 kuu kestnud juurdlust, et tagada OLAFi juurdluste korraldamine ilma katkestusteta ja ajavahemiku vältel, mis on proportsionaalne juhtumite asjaolude ja keerukusega.

22. Jälgides korrapäraselt OLAFi juurdluste kestust ja põhjendamatute viivituste põhjuseid, püüab järelevalvekomitee kanda hoolt selle eest, et ei toimu mingit välist ega sisest sekkumist juurdluse erapooletusse läbiviimisse. Juurdluse pikale venimisel, mida ei ole võimalik õigustada, võivad olla tõsised negatiivsed tagajärjed i) asjaomase isiku menetlusõigustele; ja/või ii) juurdluse järelmeetmete võtmisele. Lisaks kontrollib järelevalvekomitee juurdluste kestust jälgides, et OLAFile eraldatud inimressursse ja rahalisi vahendeid on kasutatud tõhusalt.

([7]) Vt arvamus nr 1/2024: https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/document/download/9017a135-fe82-4471-84fc-eb7030379e3a_en?filename=Opinion%20on%20CI%20-%20non%20confidential%20v.pdf.

23. Järelevalvekomitee on pööranud aastate jooksul OLAFi juurdluste järjepidevusele ja kestusele erilist tähelepanu. Viimastel aastatel on järelevalvekomitee väljendanud muret selle pärast, et juurdlusmenetlusi käsitlevates suunistes puuduvad selged ja üksikasjalikud sätted OLAFi juurdluste kestuse haldamise kohta. Sellised eeskirjad suurendaksid õiguskindlust ning nende puudumine võib raskendada OLAFi menetluste läbipaistvuse tagamist, eriti juurdlusaluste isikute jaoks.

24. Selleks et nõuetekohaselt täita OLAFi määrusega talle pandud järelevalveülesandeid, peab järelevalvekomiteel olema juurdepääs sisulisele, põhjalikule, piisavale ja ajakohasele teabele. OLAFi määruse ([8]) uues artikli 15 lõikes 1 on sätestatud, et järelevalvekomiteele tuleks tagada juurdepääs kogu OLAFi teabele ja kõigile OLAFi dokumentidele, mida ta peab oma järelevalve- ja kontrolliülesannete täitmisel vajalikuks.

25. OLAFi ja järelevalvekomitee vahel kokku lepitud kehtiva töökorraldusega ([9]) on antud järelevalvekomiteele osaline otsene juurdepääs juhtumitega seotud teabele, mis on kättesaadav ja registreeritud OLAFi juhtumite haldamise süsteemis (sisuhaldussüsteemis). Vastavalt töökorralduse artikli 13 lõikele 2 peab järelevalvekomiteel olema täielik juurdepääs pooleliolevatele juurdlustele, mis on kestnud üle 12 kuu.

26. Seega sai järelevalvekomitee – nii nagu igal aastal – OLAFilt teavet üle 12 kuu kestnud juurdluste kohta. Selleks et paremini mõista, miks mõni juurdlus kestab kaua, otsustas järelevalvekomitee keskenduda 2022. aasta lõpus üle 36 kuu kestnud OLAFi juurdlustele. Nende juhtumite läbivaatamine on pooleli. Samal ajal jätkab järelevalvekomitee arutelu selle üle, kuidas kõige paremini tagada võimalikult tõhus ja terviklik järelevalve üle 12 kuu kestnud OLAFi juurdluste üle.

2.3.1. *2023. aastal järelevalvekomiteele laekunud aruanded üle 12 kuu kestnud juurdluste kohta*

27. OLAFi määruse artikli 7 lõikes 8 ([10]) on sätestatud, et kui juurdlust ei saa lõpetada 12 kuu jooksul alates selle algatamisest, peab OLAFi peadirektor esitama juurdluse algatamisest 12 kuu möödudes ja seejärel iga kuue kuu tagant järelevalvekomiteele ametliku teatise. Selles teatises esitab OLAF põhjused, miks juurdlus on pooleli, ja vajaduse korral ([11]) parandusmeetmed juurdluse kiirendamiseks ning juurdluse lõpetamise eeldatava ajakava.

28. Järelevalvekomitee sai 2023. aastal OLAFilt 620 aruannet 404 poolelioleva juurdluse kohta, mis olid kestnud üle 12 kuu. 53,47 % teatatud juhtumitest oli menetletud kauem kui 24 kuud (joonis 1). OLAFi juurdluste valdkondlik jaotus on esitatud joonisel 2.

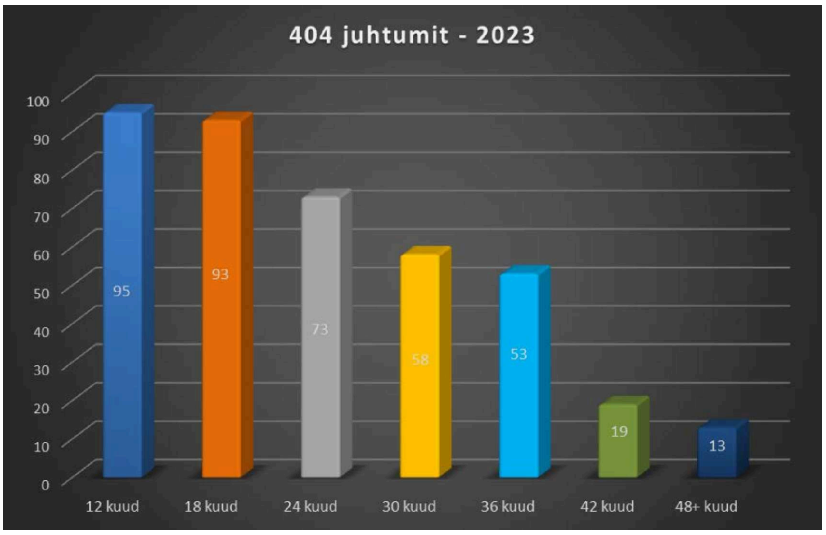
([8]) Muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL, Euratom) 2020/2223, 23. detsember 2020, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) nr 883/2013 seoses Euroopa Prokuratuuriga tehtava koostöö ja Euroopa Pettustevastase Ameti juurdluste tulemuslikkusega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 49).

([9]) OLAFi ja OLAFi järelevalvekomitee vaheline töökorraldus. https://supervisory-committee-olaf.europa.eu/system/files/2021-10/OLAF%20SC%20WA%20signed.pdf.pdf.

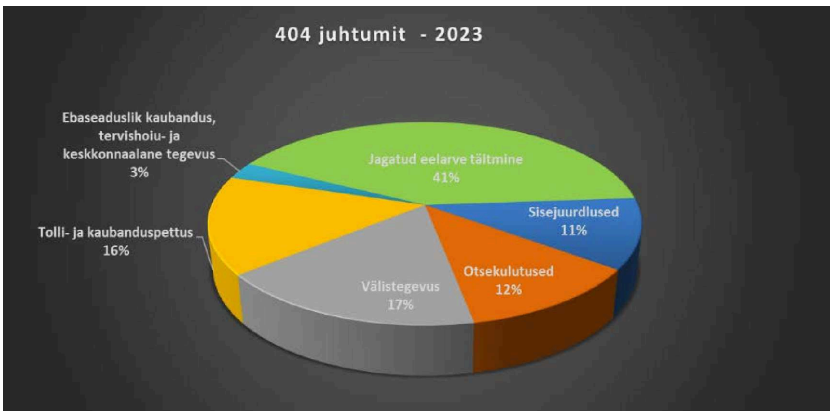
([10]) Määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 artikli 7 lõikes 8 on sätestatud: „Kui juurdlust ei saa lõpetada 12 kuu jooksul alates selle algatamisest, esitab peadirektor selle kaheteistkuulise tähtaja lõpuks ja seejärel iga kuue kuu tagant järelevalvekomiteele teatise, milles on märgitud juurdluse jätkamise põhjused ning vajaduse korral ka parandusmeetmed, mida on kavas juurdluse kiirendamiseks võtta."

([11]) Sõnad „vajaduse korral" lisati OLAFi määruse artikli 7 lõikesse 8 OLAFi määruse muutmisel määrusega (EL, Euratom) 2020/2223.

Joonis 1

Joonis 2

2.4. *OLAFile esitatud üksikkaebuste hindamine*

29. Nii nagu igal aastal, esitati järelevalvekomiteele poolaastaaruanded ja asjaomased dokumendid OLAFi käsitletud üksikkaebuste kohta. 2023. aastal teatas peadirektor järelevalvekomiteele, et OLAF käsitles kokku kolme kaebust. Peadirektor andis ka ülevaate Euroopa Ombudsmani käsitletud kaebustest. OLAF andis automaatselt juurdepääsu vastavatele juhtumitele OLAFi juhtumite haldamise süsteemis, mis sisaldab kõiki asjakohaseid dokumente ja teavet ([12]). Järelevalvekomitee keskendus kolmele kaebusele, mida OLAF 2023. aastal vahetult käsitles (ühe kaebuse esitas tunnistaja ja kaks kaebust OLAFi juurdlustega seotud isikud).

30. Esimeses, tunnistaja esitatud kaebuses väitis kaebuse esitaja, et OLAF ei olnud korraldanud juurdlust mõistliku aja jooksul. Kaebuse esitajale saadetud vastuses väitis OLAF, et kohaldatavate eeskirjade rikkumist ei olnud toimunud ning et OLAF oli korraldanud juurdluse järjekindlalt ja mõistliku aja jooksul. Järelevalvekomitee täheldab, et OLAF esitas piisavad selgitused, et põhjendada juurdluse kestust. Eelkõige osutas OLAF juhtumi keerukusele, küsimuse tundlikkusele, kogutud teabe hulgale ja arvukatele tehtud juurdlustoimingutele. Järelevalvekomitee märgib, et sama tunnistaja esitas kaebuse uurimise kestuse kohta ka Euroopa Ombudsmanile ning et ombudsman ei leidnud põhjust algatada uurimist OLAFi uurimise väidetava pika kestuse kohta.

([12]) Vastavalt OLAFi ja järelevalvekomitee vahelise töökorralduse artikli 6 lõikele 2.

31. Teises kaebuses, mida OLAF menetles, palus asjaomane isik OLAFil asendada juhtiv uurija, kuna juurdlust ei teostatud piisavalt erapooletult. Pärast OLAFi eitavat vastust esitas asjaomane isik menetluslike tagatiste kontrolörile kaebuse. See juhtumit menetleb praegu kontrolör.

32. Viimases kaebuses esitas asjaomane isik OLAFi vastu järgmised väited: i) OLAF rikkus OLAFi määruse artikli 9 lõiget 4, kuna ta ei andnud kaebuse esitajale enne juurdluse lõpetamist võimalust esitada märkusi tema vastu suunatud asjaolude kohta; ning ii) OLAF rikkus OLAFi määruse artikli 10 lõike 3b, kuna ta ei andnud asjaomasele isikule juurdepääsu juhtumi lõpparuandele. Tuginedes OLAFi määruse artikli 9 lõikele 4 ja vajadusele säilitada juurdluse konfidentsiaalsus, otsustas peadirektor lükata edasi asjaomase isiku õiguse esitada asjaolude kokkuvõtte kohta märkusi (õigus olla ära kuulatud). Järelevalvekomitee märgib, et OLAF tegutses vastavalt kehtivatele eeskirjadele ja menetlustele ning OLAFi otsust põhjendati vajadusega säilitada juurdluse konfidentsiaalsus.

33. Veel märgib järelevalvekomitee, et kõigi eespool nimetatud kaebuste puhul esitas OLAF kõigile kaebuse esitajatele piisavalt selgitusi ja täitis Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punktis c sätestatud „asutuste kohustust põhjendada oma otsuseid“.

2.5. *OLAFi juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste läbivaatamine*

34. Pärast OLAFi määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 muutmist määrusega (EL, Euratom) 2020/2223, otsustas OLAF muuta olemasolevaid juurdlusmenetlusi käsitlevaid suuniseid, et võtta uutesse sisesuunistesse üle määruse uued sätted ning luua selge ja sidus raamistik kogu juurdlus-, tugi- ja koordineerimistegevuse jaoks. OLAF selgitas järelevalvekomiteele, et sellel läbivaatamisel on kaks eraldi etappi.

35. Esimeses etapis piirduti sellega, mis oli tingimata vajalik, et viia juurdlusmenetlusi käsitlevad suunised vastavusse määrusega 2020/2223 tehtud muudatuste ja Euroopa Prokuratuuri tegevuse algusega. See etapp on lõppenud ja uued juurdlusmenetlusi käsitlevad suunised jõustusid 11. oktoobril 2021. Märkustes juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste läbivaatamise kohta, mis esitati OLAFi peadirektorile 17. augustil 2022, ütles järelevalvekomitee selgelt, et ta esitab muudetud suuniste kohta arvamuse alles siis, kui läbivaatamisprotsessi teine etapp on lõpule jõudnud ([13]).

36. OLAF viis läbivaatamise teise etapi lõpule 2023. aasta juuni lõpus ja seejärel esitati juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste eelnõud järelevalvekomiteele ametlike tähelepanekute tegemiseks ([14]). Selle ametliku konsultatsiooni raames toimus aruandeperioodil OLAFi ja järelevalvekomitee vahel konstruktiivne varajane mõttevahetus. Mõttevahetuse eesmärk oli võimaldada järelevalvekomiteel abistada OLAFi peadirektorit tema ülesannete täitmisel ([15]).

37. Selle mõttevahetuse tulemusena pidasid järelevalvekomitee ja OLAF mitu koosolekut ja vahetasid arvamusi tulevaste juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste sisu üle. Järelevalvekomitee analüüsis põhjalikult mõningaid erisätteid ja saatis 28. juulil 2023 OLAFi peadirektorile märkuse, milles esitati esialgsed seisukohad mõne olulise küsimuse kohta, sealhulgas juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste üksikasjalikkuse astme ja nende struktuuri kohta.

38. 24. novembril 2023 esitas OLAF juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste eelnõu muudetud lõpliku versiooni. Järelevalvekomitee kavatseb esitada oma tähelepanekud juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste eelnõu kohta 2024. aasta jooksul.

([13]) OLAFi määruse artikli 17 lõike 8 viimane lause.

([14]) Järelevalvekomitee tähelepanekud uute juurdlusmenetlusi käsitlevate suuniste eelnõu kohta on järelevalvekomitee arvamuse eelnõu teemaks, mis võetakse vastu lähinädalatel.

([15]) Vt OLAFi määruse põhjendus 37.

3. **Koostöö**

3.1. ***Koostöö OLAFiga***

39. Järelevalvekomitee tugevdas 2023. aastal viljakat koostööd OLAFiga, jätkates avatud ja sisukat dialoogi OLAFi peadirektoriga.

40. Järelevalvekomitee jätkas tavaga kutsuda OLAFi peadirektor ja tema töötajad oma korrapärastele igakuistele koosolekutele, et arutada ükskõik millist järelevalvekomitee ja OLAFi töös olulist küsimust ja saada selle kohta teavet. Lisaks kohtusid järelevalvekomitee ja sekretariaadi liikmed ametlikult ja mitteametlikult OLAFi juhtkonna ja töötajatega järelevalvekomitee töö ettevalmistamise raames.

41. Nendel kohtumistel ja teabevahetuses teavitas OLAF järelevalvekomiteed mitmest takistusest, millega ta puutub kokku teatavate institutsioonide liikmetega seotud juurdlustes ning liidu institutsioonides, organites ja asutustes väidetavalt toimunud ahistamisjuhtumite uurimises. Komitee on nüüd otsustanud neid kahte küsimust uurida ja esitab mõlema kohta arvamuse 2024. aasta jooksul.

42. Järelevalvekomitee sai OLAFilt kooskõlas OLAFi määruse ja juurdunud töötavadega i) aruanded juurdluste kohta, mis olid kestnud üle 12 kuu; ii) aruanded alates 1. oktoobrist 2013 esitatud, kuid järgimata jäetud OLAFi soovituste kohta, mille kohta OLAF oli saanud asjaomastelt asutustelt 2022. aastal vastuse, mis esitati järelevalvekomiteele 8. juunil 2023; iii) aruanded kaebuste kohta, mis olid esitatud OLAFile seoses menetluslike tagatiste rakendamisega pooleliolevate OLAFi juurdluste raames; iv) aruanded juhtumite kohta, mille teave on edastatud liikmesriigi õigusasutusele, ning v) aruanded OLAFi määruse artikli 4 lõike 6 kohase edasilükkamise kohta.

3.2. ***Suhted sidusrühmadega***

43. Järelevalvekomitee annab aru ELi institutsioonidele, kes on nimetanud ametisse järelevalvekomitee liikmed, ning on ka nende institutsioonide dialoogipartner. Järelevalvekomitee annab ELi institutsioonidele aru oma tegevusest, võib esitada nende taotluse korral arvamusi, esitab aruandeid juurdlusteemade kohta ning vahetab institutsioonidega seisukohti poliitilisel tasandil ([16]).

44. Järelevalvekomitee meelest on oluline suhelda korrapäraselt ELi institutsioonide ning OLAFi partnerite ja sidusrühmadega, et parandada teabe liikumist ja saada tagasisidet OLAFi tulemuslikkuse kohta. Järelevalvekomitee ja selle sekretariaat suhtlesid korrapäraselt i) OLAFi eest vastutava eelarve ja halduse volinikuga (osales järelevalvekomitee täiskogu istungil 16. mail 2023); ii) komisjoni peasekretäriga (osales järelevalvekomitee täiskogu istungil 14. novembril 2023); iii) Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjoniga (järelevalvekomitee esimehe ettekanne järelevalvekomitee 2022. aasta aruande kohta 27. juunil 2023 ja kõigi järelevalvekomitee liikmete ettekanne 20. septembril 2023); ning iv) nõukogu pettusevastaste töörühmaga (eesistuja tutvustas 2022. aasta aruannet 21. juunil 2023). Pettusevastase võitluse koordineerimistalituse (AFCOS) raportöör osales aktiivselt pettusevastase võitluse koordineerimistalituse 10. koosolekul Leedus Vilniuses (18.–19. oktoober 2023).

45. Menetluslike tagatiste kontrolör kutsuti järelevalvekomitee täiskogu 21. septembri 2023. aasta koosolekule, kus ta tutvustas oma 2022. aasta tegevusaruannet.

([16]) Määruse ((EL, Euratom) nr 883/2013 artikli 15 lõige 1: „Järelevalvekomitee esitab peadirektorile arvamusi, sealhulgas kohasel juhul soovitusi muu hulgas ameti juurdlustegevuseks vajalike vahendite, ameti juurdlusprioriteetide ja juurdluste kestuse kohta. Neid arvamusi võib järelevalvekomitee esitada omal algatusel või peadirektori või **institutsiooni, organi, ameti või asutuse taotlusel**, sekkumata samas käimasoleva juurdluse käiku. […]
[...] Asjaomasele institutsioonile, organile, ametile või asutusele antakse kolmanda lõigu kohaselt antud arvamuste koopia.“

46. Järelevalvekomitee osales ka iga-aastases institutsioonidevahelises arvamuste vahetuses OLAFi üle, mis toimus 25. oktoobril 2023. Järelevalvekomitee osales sellel koosolekul aktiivselt, rõhutades eelkõige, kui oluline on tagada tihe koostöö ühelt poolt OLAFi ning teiselt poolt Euroopa Prokuratuuri, Eurojusti, Europoli ja Euroopa Kontrollikoja vahel. Järelevalvekomitee rõhutas, et see koostöö on oluline osa võitlusest ELi finantshuve puudutavate pettuste vastu Ukrainas ning ELi poolt kolmandatele riikidele juba kehtestatud sanktsioonide tulemuslikkuse tagamisel.

47. Peale selle abistas järelevalvekomitee komisjoni valikumenetlustes, mis toimusid OLAFi kõrgemate ametnike ametisse nimetamiseks. Järelevalvekomitee liikmed osalesid ka ametisse nimetamise küsimustega tegeleva komisjoni nõuandekomitee koosolekutel.

4. **Haldamine ja vahendid**

4.1. ***Järelevalvekomitee töömeetodid***

48. 2023. aastal pidas järelevalvekomitee 12 täiskogu koosolekut, mis toimusid kas osaliselt või täielikult veebis ([17]). Iga tähtsa küsimuse uurimiseks määras järelevalvekomitee raportööri. Raportöörid tegid täiskogu koosolekutel arutatavate aruandeprojektide koostamisel koostööd sekretariaadiga. Lisaks kohtusid korrapäraselt esimees, raportöörid ja sekretariaadi liikmed, et töötada konkreetsete küsimustega.

4.2. ***Sekretariaat***

49. Sekretariaat aitas ka 2023. aastal järelevalvekomitee liikmetel täita oma tööülesandeid, suurendades OLAFi sõltumatust. 2023. aasta novembris toimus järelevalvekomitees arvamuste vahetus peasekretäriga, mis käsitles vahendite nappust sekretariaadis. Neid vahendeid on vaja nii järelevalvekomitee kui ka menetluslike tagatiste kontrolöri tegevuse toetamiseks ning kahe asutuse ülesannete vajaliku lahususe säilitamiseks. Järelevalvekomitee rõhutas, et sekretariaadi personalipuudus on oluliselt kahjustanud tema suutlikkust täita oma ülesandeid 2023. aastal, kuna sekretariaat oli samuti seotud OLAFi vastu esitatud kaebuste menetlemisega seoses menetluslike tagatiste kontrolörile kehtestatud tähtaegadest kinnipidamise tagamisega. Seetõttu kutsus järelevalvekomitee peasekretäri üles võtma vastu ja rakendama vajalikke korralduslikke meetmeid, et tagada sekretariaadile piisavad inimressursid, et sel oleks võimalik toetada järelevalvekomiteed tema ülesannete täitmisel. Sekretariaat – nagu ka ülejäänud komisjon – jätkas kogu 2023. aasta vältel tegutsemist hübriidvormis, kombineerides kontoris töötamist ja kaugtööd ning viis ellu järelevalvekomitees kokku lepitud tööprogrammi.

50. Sekretariaat on endiselt (alates 2017. aasta märtsist) halduslikult seotud Euroopa Komisjoni individuaalsete maksete haldamise ja maksmise ametiga, ehkki sekretariaat asub eraldi turvatsoonis OLAFi ruumides. Järelevalvekomitee on varem mitmel juhul väljendanud kahtlust selle suhtes, kas sekretariaadi sidumine selle ametiga on kõige asjakohasem.

51. Järelevalvekomitee kordab oma seisukohta, et kuivõrd sekretariaat suhtleb oma järelevalveülesannete täitmisel igapäevaselt OLAFi töötajatega, võimaldaks sobiv koht OLAFi turvatsoonis sekretariaadil töötada tulemuslikumalt.

4.3. ***Eelarveküsimused***

52. Järelevalvekomitee 2023. aasta eelarve oli 200 000 eurot. 2023. aasta lõpuks oli välja makstud summa 179 241,67 eurot, mis moodustab ligikaudu 90 % kogusummast.

53. Kulutuste eest vastutav edasivolitatud eelarvevahendite käsutaja on individuaalsete maksete haldamise ja maksmise ameti direktor.

([17]) 2023. aasta jaanuarist detsembrini.